İSLAM'DA TAKVA

Kur'an-ı Kerim'de üzerinde önemle durulan kavramların başında takva kavramı gelmektedir. Takva, Kur'an'da 258 defa kullanılmıştır. **Takvâ** kelimesi Arapça "**vekâ"** fiilinin masdarı olan **vikaye**'nin Sülâsî Mücerred'in ikinci bâbı *(feale-yef'ilü)* masdarı olarak çekimlenmiştir. (***"Vekâ – yekî – vikâyeten")****Takva; sözlükte bir şeyi muhafaza etmek, korunmak, sakınmak, himaye etmek, bir şeyi ıslah edip düzene koymak gibi anlamlara gelir. Takva sahibi kimseye "muttaki" denir.*

İslam ıstılahında; takva kısaca kişinin kendisini Allah'ın korumasına, himayesine alarak ahirette azab ve cezaya neden olabilecek her türlü fillerden kendisini titizlikle koruması, günahlardan kaçınıp iyi ve faydalı işleri yapması olarak tanımlanır.

Takva, Kur'an-ı Kerim'de sözlük anlamının yitirmemekle birlikte, daha çok Allah korkusu anlamında kullanılmıştır. ***Takva, sadece psikolojik anlamda bir korku(havf) olmayıp; Allah'a karşı derin bir şekilde saygı duymak, her türlü tutum ve davranışlarda Allah'ın rızasını her şeyin üstünde tutmak, irademizi O'nun iradesine dolayısıyla O'nun hükümlerine bağlı tutmak, O'nun razı olacağı salih amelleri/davranışları yapmaktır.*** Bu suretle ayet ve hadislere baktığımızda takva kavramı "korku" yerine "saygı" kelimesiyle ifade edilmesinin daha doğru ve yerinde olduğu görülür. Çünkü takva sahibi kimse, İslam'da sadece ideal bir mü'min değil aynı zamanda ideal bir "ahlakî kişilik"'tir. Nitekim Bakara suresinin 177. ayetinde bu husus apaçık görülür. Başlıca dînî ve ahlakî görevlerini yerine getiren kimseler için *"İşte doğru kimseler bunlardır," "işte takva sahipleri bunlardır."* buyurulur.
Cenab-ı Hak, insanı en güzel şekilde yaratmış, her insana ayrı bir özellik vermiştir. İnsanların renkleri, dilleri, sosyal ve ekonomik durumları farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların asla üstünlük sebebi olmadığı, üstünlüğün ancak takvada olduğu Kuran ve sünnette en sık vurgulanan durumlardan birisidir. İnsanlar, Hz. Âdem ve Havva'dan çoğalmaları veya her biri bir anne ve babadan doğmaları itibariyle yaratılışta eşittirler. Bu açıdan soy ve soplarıyla övünmeleri yersizdir. Çünkü gerçek ve yegâne üstünlük takva üstünlüğüdür. Kur'an-ı Kerim bu takva üstünlüğünü şöyle ifade eder:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

"Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir kadından yarattık, ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanızdır." (Hucurat Suresi-13)

Takvâ, Hz. Ali'ye göre: "Günahlara devam etmeyi ve yaptığı ibâdetlerle avunup aldanmayı bırakmaktır." Yine şu söz de Hz. Ali'ye aittir: "Dünyada insanların efendisi cömertler; ahirette de müttakîlerdir." Hasan el-Basri'ye göre ise: "Allah'tan başkasını Allah'a tercih etmemek ve bütün işlerin Allah'ın kudretinde olduğunu bilmektir." Takvâ, Allah'tan uzaklaştıracak şeylerden uzaklaşmaktır. Sorumluluk şuurudur takvâ. Allah'a karşı duyulan sevgi ve yakınlıktır. Allah'a yaklaşmak için her çeşit haramdan kaçınmak; O'nun rızasını, O'nun sevgisini yitirmekten çekinmektir. Cehennemle insan arasına engel koymaktır. Şeytanla ilahi emirler arasına, arzularla iman arasına, düşmanla dost arasına engel koymaktır.
En kapsamlı ve en kuvvetli koruma, ancak Allah'ın korumasıdır. Diğer koruyanların korumaları mecazi anlamda ve çok sınırlı olduğu gibi; Allah'ın dilemediği hiçbir alanı kapsamaz. İyi korunmak demek olan ittika, ancak Allah'ın korumasına girmekle gerçekleşebilir. O yüzden Takvâ, her türlü zarar verecek şeye karşı bir sığınaktır; bir kale ve kalkandır; bir zırhtır. Kendini emniyete almak, emin ve gerçek mü'min olmaktır. Şirki ve sapıklığı reddetmeden, isyanı ve günahları terketmeden Allah'ın kalesine sığınılmaz. Takvâ, haramları terketmek ve sevaplara yapışmaktır. Ömer b. Hattab (r.a.), Übeyy b. Kâb'a "takvâ nedir?" diye sorduğunda Übeyy: "Dikenli yolda hiç yürümedin mi?" dedi. Hz. Ömer: "Yürüdüm!" deyince, "o zaman ne yaptın?" dedi. "Paçalarımı sıvayıp gayret sarfettim" cevabını aldıktan sonra: "İşte takvâ odur" dedi.
Takvâ, sadece Muhammed ümmetine değil; bütün ümmetlere ve toplumlara emredilmiş bir vasiyettir: *"Andolsun, biz sizden önce kitap verilenlere ve sizlere: 'Allah'tan ittika edin (korkup sakının)' diye vasiyet ettik (emrettik)." (4/Nisâ, 131)* "
Andolsun Biz, Musa ve Harun'a, takvâ sahipleri için bir aydınlık ve bir zikir (öğüt) olarak, hak ile bâtılı birbirinden ayıran Furkan'ı verdik. (O takvâ sahipleri ki) onlar, Rablerine karşı O'nu görmedikleri halde bir haşyet içinde O'na saygı gösterirler. Onlar, kıyametten içleri titreyip korkan kimselerdir." (21/Enbiyâ, 48-49)

Toplumdaki Müslümanların tümü takvâ sahibi olurlarsa ancak o zaman İslâm bütünüyle ayakta durabilir. Şâyet Müslüman bireylerde takvâ zedelenirse, İslâm'a da zarar gelir. Her ferdin takvâsı, sorumluluğu nisbetindedir. Sapık bir inanç ve bayağı yaşayıştan, yani zifiri karanlık bir cahiliyyeden çıkan insanların, dünyanın bir benzerine şahit olmadığı mutluluk çağını oluşturmaları, toplumun takvâ temeline oturmasından kaynaklanmaktadır. Takvâ sayesinde asr-ı saadet toplumu canlandı, dirildi; önceleri kendi çocuğunu diri diri toprağa gömen insan, karıncayı ezmemeye özen gösterecek merhamete büründü. Takva sayesinde insanlar birbirlerinin açığını araştırmaktansa, kendi nefislerindeki kusurları görmeye başlayarak, İslam'ın bütün inceliklerini hem kendi bünyelerinde hem de toplum halinde yaşama şerefine kavuştular.

Kur'an-ı Kerim'de takva kavramı üç mertebede zikredilmiştir. ***1) Ebedî olarak cehennem azabından korunmak için Allah'a ortak koşmaktan, küfür ve nifaktan korunarak kâmil bir imana sahip olmaktır.*** Bu hususla ilgili olarak Fetih suresi 26. ayetinde:

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

"İnkarcılar; kalplerine taassubu, cahiliye taassubunu yerleştirdikleri sırada Allah da Rasulü'nün ve mü'minlerin gönüllerine huzur ve güven duygusu verdi. Onların takva sözünü tutmalarını sağladı. Zaten onlar bu söze layık ve ehildirler. Allah her şeyi hakkıyla bilendir." buyurulmuştur.

2) Kişinin iman sahibi olduktan sonra büyük günahları işlemekten, küçük günahlarda ısrar etmekten kendisini alıkoyarak emredilen farzları ve diğer dînî vecibelerini yerine getirmesi, günahlardan/haramlardan ve diğer yasaklardan kaçınmasıdır. Bu hususla ilgili olarak A'raf suresinde:

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُواْ وَاتَّقَواْ لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاء وَالأَرْضِ وَلَكِن كَذَّبُواْ فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ

"Kendilerine peygamberler gönderdiğimiz memleketlerin halkı iman etseler ve takva sahibi olsalardı elbette onların üstüne gökten ve yerden nice bereket kapıları açardık. Fakat onlar peygamberlerimizi ve ayetlerimizi yalanladılar. Biz de onları kazandıkları günahlar sebebiyle cezalandırdık."(Araf-96) buyuruluyor.
Yine konu ile alakalı olarak Al-I İmran suresinde;

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُواْ وَاتَّقَواْ لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاء وَالأَرْضِ وَلَكِن كَذَّبُواْ فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ

Allah, müminleri (şu) bulunduğunuz durumda bırakacak değildir; sonunda murdarı temizden ayıracaktır. Bununla beraber Allah, size gaybı da bildirecek değildir. Fakat Allah, elçilerinden dilediğini ayırdeder. O halde Allah'a ve peygamberlerine iman edin. Eğer iman eder, takvâ sahibi olursanız sizin için de çok büyük bir ecir vardır. (Al-i İmran 179)
Bu hususu peygamber efendimiz hadis-i şeriflerinde daha ayrıntılı biçimde şöyle açıklamaktadır. "Helâl belli, haram da bellidir. Fakat bu ikisinin arasında şüpheli şeyler vardır. Bu nedenle şüphelerden korunan, dinini ve ırzını temiz tutmuş olur. Şüphelere düşen, harama da düşer. Nasıl koruluğun kenarında koyun otlatan çobanın koyunlarının her an koruluğa girme ihtimali varsa, şüpheli şeylerden korunmayanın harama düşme ihtimali de öylece vardır. Haberiniz olsun ki, her hükümdarın koruluğu vardır. Allah'ın korusu da haramlardır." (Buhârı, İmân, 39; Müslim, Müsâkat, 107; Ebu Davud, Büyû', 3; Tirmizî Büyû', 1; Neseî, Büyû', 2; İbn Mâce, Fiten, 14; Ahmed b. Hanbel, IV, 267)

***Takvanın belki de en zor mertebesi ise; 3) Bütün her şeyi ile Allah'a yönelmek, kişiyi Allah'tan alıkoyacak her şeyden uzak durmaktır.*:** Bu hususla ilgili olarak Âl-i İmran suresinde:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ

"Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır bir şekilde korkun ve ancak müslümanlar olarak can verin."(Al-i İmran-102) buyurulmaktadır.
Takvanın burada sayılan bütün mertebeleri, Maide Suresi içerisinde 93. ayette tam olarak birlikte zikredilerek kamil müminin vasfının nasıl olması gerektiği ifade edilmiştir."*İman eden ve iyi isler yapanlara, hakkıyla sakınıp (takva ile hareket edip) imân ettikleri ve iyi işler yaptıkları, sonra yine hakkıyla sakınıp (takva ile hareket edip) imân ettikleri, sonra da hakkıyla sakınıp (takva ile hareket edip) yaptıklarını, ellerinden geldiğince güzel yaptıkları takdirde, (haram kılınmadan önce) taptıklarından dolayı günah yoktur. Allah iyi ve güzel yapanları sever" (el-Maide, 5/93).*

Bu ayette imân ve ameli salih iki kere geçmiş ve takva üç mertebe olarak zikredilmiştir. İnsanın imân edip şirkten korunması mahiyetinde olan ilk mertebe kişinin kendi nefsi ve vicdanı arasında olan bir takvadır. İkincisi, insanın kendisi ile diğer insanlar arasındaki hususlarla ilgili olan takvadır ve üçüncüsü de, insanın kendisi ile Allah arasındaki takvası ve imânıdır. Bu ayette takvanın bu üçüncü derecesi, ihsan olarak zikredilmiştir (Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971, III, 1807). Nitekim Hz. Muhammed (s.a.s) de, İhsan nedir?" şeklindeki bir soruya, "İhsan, Allah'ı görüyormuş gibi hareket etmendir. Sen O'nu görmüyorsan, şüphesiz O seni görmektedir"

diyerek cevap vermiştir (Buhâri İman, 37; Müslim, İman 57; Ebu Dâvud, Sünne, 16; Tirmizî, İmân, 4; İbn Mace, Mukaddime, 9; Ahmed b. Hanbel, 1, 27, II, 7).

Kuran-ı Kerim'de Takva Sahiplerinin (Muttakilerin) Özellikleri

Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe inanırlar (Bakara 4 ve 177),
Gaybe iman ederler (Bakara 3, Fatır 18, Yasin 11),
Hidayet üzeredirler (Bakara 5)
Namazı kılarlar (Bakara 3 ve 177, Enfal 3),
Zekatlarını verirler (Bakara 177),
Allah yolunda infak ederler (Bakara 3, Ali imran 134, Teğabün 16),
Yakın akrabaya, fakirlere, yetimlere, yolda kalmışlara yardım yaparlar (Bakara 177),
İnsanlara iyilik yaparlar (Ali imran 134, Maide 93, Yusuf 90),
Mallarından isteyenlere ve yoksullara verirler (Zariyat 19),
Allah için mallarıyla ve canlarıyla cihad ederler (Tevbe 44),
Öfkelerine hakim olurlar (Ali imran 134),
Affedicidirler (Ali imran 134, Nisa 149, Şura 37, 40 ve 43),
Verdikleri sözü yerine getirirler (Bakara 177),
Yapacakları işleri aralarında istişare ederler (Şura 38),
Sabır sahibidirler (Bakara 45 ve 177, Ali imran 17-20-186, Hud 115, Kehf 28),
Doğru söz söylerler (Ahzab 70),
Dosdoğru olurlar (Tevbe 7),
Rablerinin davetine icabet ederler (Şura 38),
Hesap gününden korkarlar (Ra'd 21, Mearic 26-27, İnsan 7).
Irzlarını korurlar (Mü'minun 5-7),
Boş şeylerden yüz çevirirler (Furkan 72, Lokman 5, Mü'minun 3),
İyilikte yardımlaşırlar (Maide 2),
Kötülüğü iyilikle savarlar (Ra'd 22),
İyilik etmeleri nedeniyle Allah'In sevgisini kazanırlar (Ali imran 134),
Zulme uğradIklarInda -haddi aşmadan yardımlaşarak haklarını alırlar (Şura 39).
Muhsin kimselerdir (Hud 90, Zümer 33-34).
Salih amel sahibi kimselerdir (Meryem 60-63),
Geceleri az uyuyup, seher vakitlerinde Allah'tan bağışlanma dilerler (Zariyat 17 ve 18),
Kötülük yaptıkları veya nefislerine zulmettikleri zaman Allah'ı hatırlayarak tevbe ederler ve günahlarının bağışlanmasını dilerler, kötülükte ısrar etmezler (Ali imran 134)

Takva sahiplerinin vasıflarını anlatan ayetleri incelediğimizde takvanın İslam'ı bütünüyle yaşamanın bir simgesi ve alameti olduğunu görürüz. Takvanın bu kadar geniş bir alanda kullanılmasını göz önünde bulundurursak Allah Teâlâ'nın sağlıklı, huzurlu ve güvenli bir İslam toplumunun bekasına yönelik ilahî emirlerinin tamamının, takva kavramının zengin ve geniş muhtevası içinde yer aldığını söyleyebiliriz.

Takva, Yüce Allah'ın inanan kulları için işâret buyurduğu bir toplanma ve yardımlaşma noktasıdır. Kur'an'da: "*İyilik ve takvada yardımlaşın. Günah ve düşmanlıkta yardımlaşmayın.*" (el-Mâide, 5/2) diyerek, takvanın İslâm'daki yerini göstermiştir.

Takvanın geniş anlamı ile ilgili olarak şu sonuca ulaşabiliriz: Takva ile ilgili ilâhî emirler; büyük ölçüde beraber ve birlikte yaşamayı, güvenli, huzurlu bir sosyal yaşamı ve toplumsal düzeni öngörmektedir. İslam toplumunda, toplumsal düzene dikkat etmeyerek fitne ve fesadın yayılmasına, sosyal dayanışma, huzur ve istikrarın bozulmasına neden olan kişiler genellikle takvadan nasibi olmayan veya çok az olan kişilerdir. Gerçek takva sahibi kimseler ise; Allah Teâlâ'nın, insanların bir arada yaşamaları için koymuş olduğu emir ve yasakları eksiksiz yerine getirmeye çalışırlar. Bu durumla ilgili ilahî esas ve prensiplere titizlikle riayet ederler.

Takva sahibi Müslüman, her yönüyle iyi bir Müslüman ve iyi bir insandır. İbnu Ömer (r.a.)'in ifadesiyle, 'kendini, hiçbir kimseden üstün görmeyecek' kadar alçakgönüllü, Nevevî'nin dediği gibi 'kendisi için istediğini insanlar için de isteyecek' ve hatta Cüneyd-i Bağdâdî'nin ifade ettiği gibi 'başkalarını kendinden daha fazla düşünecek kadar fedakârdır.' (Tehanevi) Mümine en çok yakışan giysi takva elbisesidir. '*Ey Ademoğulları! Size avret yerlerinizi örtecek giysi ve süslenecek elbise verdik. Takva elbisesi var ya, işte o daha hayırlıdır...' (A'raf, 26) Müminin en güzel azığı takva azığıdır. '…(Ahiret için) azık toplayın. Kuşkusuz, azığın en hayırlısı takvadır. Ey akıl sahipleri, takva sahibi olun.' (Al-i İmran,197)*

'…Kim Allah'a karşı takva sahibi olursa, Allah ona işinde bir kolaylık verir.' (Talak, 4)

وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل لَّهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا

(Resulüm!) De ki: Size bunlardan daha iyisini bildireyim mi? Takva sahipleri için Rableri yanında, içinden ırmaklar akan, ebediyyen kalacakları cennetler, tertemiz eşler ve (hepsinin üstünde) Allah'ın hoşnutluğu vardır. Allah kullarını çok iyi görür. (Âl-i İmrân-15)

Takva sahibi müminler, basiret sahibidir çünkü; şeytan vesvese verdiğinde Allah'ı hatırlarlar ve kalplerinden zikredip gerçeği görürler. "Takvaya erenler var ya, onlara şeytan tarafından bir vesvese dokunduğunda (Allah'ın emir ve yasaklarını hatırlayıp) hemen gerçeği görürler." (A'râf 201)

"(Kötülüklerden) sakınanlara/takvalılara: Rabbiniz ne indirdi? denildiğinde, "Hayır (indirdi)" derler. Bu dünyada güzel davrananlara, güzel mükafat vardır. Ahiret yurdu ise daha hayırlıdır. Takva sahiplerinin yurdu gerçekten güzeldir!" (Nahl 30)

Onlara, Adem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak anlat: Hani birer kurban takdim etmişlerdi de birisinden kabul edilmiş, diğerinden ise kabul edilmemişti. (Kurbanı kabul edilmeyen kardeş, kıskançlık yüzünden), "Andolsun seni öldüreceğim" dedi. Diğeri de "Allah ancak takva sahiplerinden kabul eder" dedi. (Mâide 27)

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem dualarında Yüce Rabbimizden çeşitli nimetleri talep ederken takvayı da istemiştir. Böylece takvanın önemine işaret etmiştir. Konuyla ilgili hadis-i şerifler şunlardır:

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلي اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَمَ إِنَّ اللَّهَ لاَ يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ. وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ:

"Allah, sizin dış görünüşünüze ve mallarınıza bakmaz. O, sadece sizin kalplerinize ve işlerinize bakar." (Müslim, Birr, 34; İbn-i Mace, Zühd, 9)

"Allah'a karşı takva sahibi olmanızı tavsiye ederim." (Ebu Davûd, Sünen, 5; Tirmiz, İlim, 16; Ahmed b. Hanbel, II, 325)

Peygamber efendimiz veda hutbesinde; "Ey insanlar! Rabbiniz birdir, atanız da birdir. Hepiniz Adem'densiniz, Adem ise; topraktan yaratılmıştır. Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten sakınanınızdır. Arab'ın Arab olmayana, hiçbir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva iledir." Buyurmuştur.(Buhari, Hac 132)

"Arabın Arab olmayana hiç bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva iledir." (Ahmed b. Hanbel, V, 411)
"İnsanın Cennete girmesine en çok sebep olan şey, onun Allah'a karşı duyduğu takvasıdır." (Ahmed b. Hanbel, II, 392, 442)

Ebu Hureyre'nin naklettiğine göre Resulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Birbirinize hased etmeyin. Kendiniz almak istemediğiniz halde diğerini zarara sokmak için bir malı methedip fiyatını artırma yarışına kalkışmayın. Birbirinize buğz etmeyin. Birbirinize yüz çevirip arka dönmeyin. Sizden bazınız diğer bazınızın alış verişi üzerine alış verişe girişmesin. Ey Allah'ın kulları! Birbirinizle kardeşler olunuz. Müslüman Müslümanın kardeşidir. Müslüman Müslüman'a zulmetmez. Yardıma muhtaç olduğu zaman da onu yalnız ve yardımcısız bırakmaz. Onu hor ve hakir görmez. Takva işte budur. "Resulullah (s.a.v) "takva işte budur." sözünü üç defâ tekrarlamış ve her seferinde de eli ile göğsüne işaret etmiştir. (Müslim, Birr, 32; Tirmizi, Birr, 18; Ahmed b. Hanbel, II, 325)

Sonuç olarak; takva, Kur'an-ı Kerim'in üzerinde önemle durduğu kavramların başında gelmektedir. Takva, mü'minlerin temel vasıflarından biri olup Allah Teâlâ birçok ayet-i kerimesinde takva sahibi kullarını övmekte, kurtuluş ve huzurun ancak takva ile olduğunu bildirmektedir.
Allah'ın rızası ve dünya-ahiret mutluluğu, ancak takva ile mümkündür. Takva ve Allah sevgisi olmayan yerde gerçek huzur ve mutluluğu bulmak mümkün değildir. Gerçek huzur ve mutluluk için kalplere takva ve Allah sevgisini yerleştiren insanlar kurtuluşa erecek ve ebedi mutluluğu kazanacak olan bahtiyar kullardan olacaklardır.. Sözümüzü Allah'ın kelamı azimi ile bitirelim.
"...Kim Allah'tan korkarsa, Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder. Ve ona beklemediği yerden rızık verir. Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur."Talak Suresi-3)

وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا

KAYNAKÇA:
Akay, Hasan(1995), İslamî Terimler Sözlüğü, İşaret Yay. İstanbul
Behiy, Muhammed(1988), İnançta ve Amelde Kur'anî Kavramlar (Çeviren: Ali Turgut), Yöneliş Yay. İstanbul
Çelik, Ahmet(2002), Kur'an Semantiği Üzerine, EKEV Yay. Erzurum
Çiçek, Halil(1998), Farklı Kültürlerin Birlikte Yaşama Formülü, Nesil Yay. İst.
Demirci, Muhsin(2000), Kur'an'ın Temel Konuları, İFAV Yay. İst.
Ece, Hüseyin(2000), Takva Bilinci, Denge Yay. 5. Basım, İst.
Karagöz, İsmail(1995), Kur'an'da Takva Kavramı ve Muttaki İnsanın Özellikleri, Diyanet dergisi, C.XXXI, s. 4, Ankara
Soysaldı, Mehmet(1998), Kur'an'da Kavram Araştırmaları, Yılmaz Ofset Matbaa, Elazığ